

Відзив

офіційного опонента на дисертацію Ягоднікової Вікторії Вікторівни «Теорія і практика формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи», представлені на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Актуальність дослідження. Соціально-економічні та політичні зміни в Україні передбачають активний пошук нових шляхів підвищення ефективності виховання молоді.

У цьому контексті актуальності набуває проблема формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

Питання проблематики сучасного виховання, його проектування, змісту інноваційного потенціалу перебувають у полі зору вітчизняних і зарубіжних дослідників (Б. Бітінас, М. Боритко, Т. Дем'янюк, О. Коберник, З. Курлянд, Л. Новікова, В. Селіванов, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко та ін.).

Ягоднікова Вікторія Вікторівна продовжує серію таких досліджень, зосереджуючи увагу на формуванні інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи. Принагідно зауважимо, що дана проблема залишилася поза увагою дослідників.

Варто зазначити, що тема дисертаційного дослідження Ягоднікової В. В. виконана відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Інтегративні технології формування і розвитку професійних і особистісних якостей фахівців» (№ 0110U002179), що входить до плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 10.03.2011 року) та узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 26.04.2011 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Заслуговує на увагу багатоаспектність дослідження, що охоплює різні бачення проблеми, аналіз сучасного її стану. У дисертаційному дослідженні Ягоднікової Вікторії Вікторівни здійснена спроба обґрунтувати й експериментально перевірити систему формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

Автор робить спробу вирішити суперечності між: потребою суспільства у формуванні нового покоління з принципово іншою філософією життя, для якого характерними є динамічність, гнучкість у розв'язанні різноманітних проблем, прагнення до збільшення взаємозв'язків з довкіллям і недостатнім рівнем усвідомлення сутностей і функцій інновацій у вихованні; вимогою модернізації виховного процесу з урахуванням гуманістично-інноваційної парадигми і недостатніми можливостями школи щодо її впровадження; потребою застосування інноваційних виховних технологій у практиці та недостатнім рівнем психолого-педагогічної готовності педагогів до інноваційної діяльності у виховному процесі загальноосвітньої школи; необхідністю впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень з проблеми інновацій в освіті й обмеженістю застосування виховних інновацій у масовій практиці; поширенням інновацій в освітніх і виховних системах і недостатньою розробленістю організаційно-методичного механізму їх упровадження у виховній діяльності.

Чітко визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, завдання, концепція дослідження, окреслено методи дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, наведено дані про впровадження та апробацію результатів дослідження.

Дисертантка ставить за мету – розробити теоретико-методологічні засади дослідження, обґрунтувати й експериментально перевірити систему формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

Дана мета і визначені завдання дослідження успішно вирішуються дисертанткою.

Завдання, які розв'язувалися автором у дисертаційному дослідженні, свідчать про його логічну послідовність, наукову новизну і методологічну обґрунтованість.

На основі визначення наукових джерел дисертанткою було розкрито теоретико-методичні засади формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

Дослідниця розкриває сутність інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи як взаємодії суб'єктів виховання, що зорієнтована на процес пошуку, створення чи перетворення, впровадження та поширення інновацій у виховний процес для розв'язання сучасних проблем виховання.

Спираючись на аналіз змістового наповнення досліджуваного феномену, В. В. Ягоднікова визначає його структуру: ресурсний, функціонально-діяльнісний, рефлексивно-регулювальний компоненти, які є взаємозалежними та взаємозумовленими.

Зважаючи на обґрунтування феномена «інноваційна спрямованість виховного процесу загальноосвітньої школи», цілком доречним уявляються визначені дисертанткою критерії сформованості інноваційної спрямованості виховного процесу школи (забезпечувальний, процесуальний, особистісний). Ґрунтуючись на останніх, В. В. Ягоднікова добирає відповідний діагностичний інструментарій – сукупність взаємопов'язаних методів (опитування, спостереження, контент-аналіз, бесіди, різноманітні анкети, тести, метод конкретних оцінок), запровадження яких на констатувальному етапі дослідження дало їй змогу виявити рівні сформованості інноваційної спрямованості виховного процесу школи (високий, достатній, задовільний, низький).

Схвальної оцінки заслуговує розроблена концепція формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи, що

ґрунтується на сучасній парадигмі виховання, на наявності ціннісної платформи, спирається на особистісний вибір суб'єктів виховання, враховує специфіку виховного процесу загальноосвітньої школи та індивідуальність її суб'єктів, детермінується наявністю високої відповідальності за наслідки власної діяльності, продуктивністю інноваційної виховної діяльності педагогів і співпрацею та співтворчістю суб'єктів виховання.

Для реалізації концепції дослідницею розроблено модель системи формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи

Заслуговують на увагу розроблені та запроваджені педагогічні умови формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи: актуалізація мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності, організація творчої взаємодії суб'єктів виховного процесу загальноосвітньої школи на основі його інноваційної спрямованості, удосконалення знань педагогів та набуття ними досвіду організації інноваційної виховної діяльності з використанням інтерактивних методів у системі методичної роботи школи, управління інноваціями у виховному процесі загальноосвітньої школи.

Важливим і цінним для педагогічної практики є розробка та запровадження науково-методичного супроводу формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи (діагностувальний інструментарій, спецкурс «Використання новітніх технологій розвитку творчої особистості дитини» (у програмі курсів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів), міні-модуль «Інноваційна спрямованість виховного процесу» (у програмі курсів підвищення кваліфікації заступників директорів з виховної роботи та педагогів-організаторів), тренінг «Психолого-педагогічний супровід формування інноваційної спрямованості виховного процесу» для заступників директорів з виховної роботи, педагогів-організаторів, класних керівників, репрезентований в авторському майстер-класі; науково-методичне забезпечення формування інноваційної

спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи, навчально-методичні посібники «Розвиток мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності», «Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі», методичну розробку «Інтерактивні форми і методи виховання учнів»).

Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у графічному відображенні, у вигляді таблиць, рисунків, які суттєво розширюють та доповнюють змістове поле дисертаційного дослідження.

Опрацьовані, систематизовані та узагальнені результати дослідження пройшли належну апробацію та впровадження у практику виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів, про що свідчать відповідні довідки.

Основні положення дисертації пройшли широке обговорення на науково-практичних конференціях міжнародного, всеукраїнського та регіональних рівнів.

Висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації є логічними і адекватними змісту дисертації, відображають її найбільш важливі науково-теоретичні і практичні результати та можуть бути застосовані у системі післядипломної педагогічної освіти для підготовки майбутніх педагогів і педагогічних працівників до інноваційної виховної діяльності.

Дисертація Ягоднікової В. В. відзначається новизною результатів дослідження, має практичне значення. Це свідчить про те, що дисертантка достатньою мірою оволоділа методикою самостійного педагогічного дослідження.

Публікації автора та автореферат повністю відображають основні положення й висновки дисертації, які відображено у 53 працях автора, з них: 1 монографія, 2 навчально-методичних посібники, 1 методична розробка, 20 статей у фахових виданнях України, 5 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, 24 праці – апробаційного характеру. Всі праці мають достатній обсяг та відповідний рівень видання. Зміст автореферату ідентичний з основними положеннями дисертації.

Дисертація Ягоднікової В. В. є самостійно виконаною, завершеною, має змістовні додатки, достатньою мірою ілюстрована.

Оцінюючи в цілому дисертаційне дослідження Ягоднікової Вікторії Вікторівни «Теорія і практика формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи» позитивно, вважаємо за необхідне зробити деякі зауваження та побажання:

1. Недостатньо чітко представлена позиція автора стосовно теоретичних положень щодо чинників формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

2. Підрозділ 2.1. «Оновлення виховного процесу: генеза і сучасність» виходить за межі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

3. У підрозділі 3.2., дисертантка приділяє увагу поясненню загальновідомих речей, а саме: що таке критерій, показник; занадто переобтяжує теоретичними посиланнями на наукові джерела, тоді як основна увага має концентруватися на характеристиці критеріїв, показників та рівнів сформованості інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи.

4. На думку опонента, для обґрунтування необхідності впровадження педагогічних умов формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи на констатувальному етапі експерименту варто було б продіагностувати не тільки рівні сформованості інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи, а й проаналізувати наявну технологічну складову (зміст, форми, методи, засоби).

5. Підрозділи дисертації, присвячені опису змісту і методик констатувального та формувального етапів дослідження, надто переобтяжені теоретичними положеннями і посиланнями на наукові джерела, тоді як основна увага має концентруватися на експериментальній роботі самого дисертанта.

6. У підрозділі 4.4., описуючи засоби формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи, дисертантка

обмежується лише теоретичним описом форм і методів, але не визначає шляхів їх реалізації стосовно проблеми дослідження.

7. У тексті дисертації та авторефераті, описуючи результати дослідно-експериментальної роботи з формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи, доцільно було б дати не тільки їх кількісний, а й якісний аналіз.

8. Відзначається непропорційність в обсягах теоретичного і експериментального матеріалу дисертації, окремі розділи і підрозділи можна було б об'єднати.

9. Дисертація не позбавлена стилістичних та орфографічних огріхів.

Загальний висновок

Вказані зауваження не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи, її результати. Таким чином, за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики дисертаційна робота Ягоднікової Вікторії Вікторівни «Теорія і практика формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи» відповідає вимогам ДАК України до робіт такого типу, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
та природокористування України

Кан

Л. В. Канішевська

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
М.В. Михайличенко
07 10 2014.